

SLAVENSKA NASEOBINSKA KERAMIKA OTKRIVENA U OKOLIŠU CRKVE SV. KRIŽA U NINU

JANKO BELOŠEVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 904"653"(497.5):738
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno : 2000-10-10
Received

Autor u radu obrađuje nalaze slavenske naseobinske keramike otkrivene u sklopu starohrvatske naseobinske aglomeracije, nastale na ruševnim ostacima antičke stambene arhitekture u okolišu crkve sv. Križa u Ninu. Ta keramika, kako naglašava autor, predstavlja vrijednu arheološku građu za upoznavanje razvoja slavenske naseobinske keramike, kojoj u stručnoj literaturi nije posvećena dužna znanstvena pozornost.

Na temelju sveukupnih arheoloških rezultata istraživanja otkrivenu slavensku naseobinsku keramiku okvirno datira u drugu polovicu 8. i prvu polovicu 9. st.

Sustavna arheološka istraživanja okoliša crkve sv. Križa u Ninu započeta su godine 1968. pod vodstvom stručnjaka Arheološkog muzeja u Zadru, a istodobno su djelatnici tadašnjega Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zadru pod vodstvom konzervatorice K. Radulić započeli s konzervatorsko-restauratorskim radovima na crkvi sv. Križa, koja je bila u lošem građevinskom stanju i ambijentalno zapuštena. Bila je ograđena dosta visokim kamenim zidom koji je dao podići don Luka Jelić, koji je početkom stoljeća istraživao crkvu s užim okolišem.¹ Kako su Jelićevi rezultati istraživanja danas tek djelomice znanstveno prihvatljivi, ta činjenica, uz spomenute okolnosti, bila je poticaj da se ponovno, ali sustavnije i šire, istraži crkva i njezin okoliš gdje se nalazi groblje. Na taj bi se način crkva sv. Križa, vrijedan spomenik starohrvatskoga sakralnog graditeljstva, mogla temeljitije znanstveno vrednovati, konzervatorsko-restauratorski zaštititi i ambijentalno na doličan način prezentirati, jer to svojom povijesno-spomeničkom vrijednošću zaslužuje. Konzervatorsko-restauratorski radovi na crkvi završeni su tijekom godine

¹ L. JELIĆ, 1911, *passim*.

1970., a istraživanja okoliša crkve prekinuta su 1970. godine i ponovno nastavljena 1997. godine i kontinuirano traju do danas.² Dosad je istražena površina od preko 2000 m² i na njoj je otkriveno 238 srednjovjekovnih grobova koji pripadaju dvjema nekropolama - starijoj, okvirno datiranoj u 8. stoljeće (pripada autohtonom romaniziranom stanovništvu) i mlađoj, u kojoj je pokapano hrvatsko pučanstvo Nina od 10. stoljeća na dalje.³ Osim groblja u okolišu crkve otkriveni su i ostaci antičke stambene arhitekture prostorno rasprostranjene unutar triju insula podijeljenih gradskim ulicama. U sklopu otkrivene antičke stambene arhitekture značajno otkriće predstavljaju ranosrednjovjekovne adaptacije antičke arhitekture, koju je hrvatsko pučanstvo Nina u ranom srednjem vijeku suhozidnim pregradnjama i dogradnjama adaptiralo i upotrebljavalo za stambene potrebe. To je, s pravom se može reći, jedinstveno otkriće starohrvatskih kuća, koje se mogu upoznati kao stambena aglomeracija. Uz ostatke antičke i srednjovjekovne arhitekture u slojevima otkopa nađeno je obilje raznovrsne sitne pokretne arheološke građe, pretežito antičke, ali i ranosrednjovjekovne provenijencije, bitne za upoznavanje života pučanstva, kako antičke *Aenonae*, tako i hrvatskoga Nina u ranom i razvijenom srednjem i novom vijeku. Među sitnim nalazima najbrojnije je bila zastupljena raznolika antička keramika (fina i gruba), domaća i uvozne proizvodnje, među kojom je bilo ulomaka raznog posuđa, glinenih svjetiljaka, amfora, krovnih opeka s pečatima radionica i drugog. Od metalnih nalaza zastupljeni su ulomci raznih predmeta ukrasne i utilitarne namjene i novac. Valja spomenuti i više primjeraka raznog kamenog i keramičkog posuđa za specijalne namjene, te ulomke stakla i fresaka.

U kulturnim slojevima, koji su u pravilu bili poremećeni zbog dugotrajnoga kontinuiranog života na istim površinama, srednjovjekovni arheološki nalazi bili su malobrojniji od antičkih. Uz već spomenute ranosrednjovjekovne adaptacije antičke stambene arhitekture, od sitnih nalaza iz grobova u slojevima otkopa brojno je bila zastupljena ranosrednjovjekovna naseobinska keramika, kao i renesansno glazirano stolno posuđe, talijanska majolika iz raznih keramičkih radionica, te hispano-maurska keramika. Budući da svi nalazi ranosrednjovjekovne slavenske (starohrvatske) naseobinske keramike otkriveni u okolišu crkve sv. Križa u Ninu još nisu konzervatorsko-restauratorski obrađeni, niti su tehnički i foto dokumentirani, ovom prigodom u cijelosti ih ne obrađujemo. Stručnu pozornost posvećujemo tek dijelu keramičkih nalaza, dok ćemo sveukupnom fundusu srednjovjekovne naseobinske keramike posvetiti znanstvenu pozornost nakon završetka planiranih istraživanja okoliša. U ovom radu želimo svratiti pozornost samo na nekoliko holje sačuvanih primjeraka slavenske naseobinske keramike, nađenih ili u starohrvatskim stambenim objektima sa sjeveroistočne strane crkve sv. Križa ili u njihovom sklopu (vidi T. I., 1-2 i Plan istraživanja). Radi se o ranosrednjovjekovnoj naseobinskoj slavenskoj keramici koja je zastupljena na brojnim kompleksnim arheološkim lokalitetima diljem Hrvatske, ali joj u stručnoj literaturi još, na žalost, nije posvećena dovoljna znanstvena pozornost, premda to s arheološkog motrišta zavređuje. Ta se keramika nalazi još uvijek na samom početku znanstvenog proučavanja. Potaknuti tom

² J. BELOŠEVIĆ, 1999a, 105 i d; ISTI, 1999b, 75 i d; ISTI, 2000 (rad u tisku).

³ Usp. prethodnu bilješku.

činjenicom smatrali smo korisnim objelodaniti barem dio nalaza takve keramike, otkrivenih u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, sa željom da tom objavom dademo barem skromni doprinos i poticaj daljnjem proučavanju te vrijedne arheološke izvorne građe.

Opis keramike

Posuda (T. II., 1; T. IV., 3) nađena je god. 1970. u sloju otkopa s vanjske strane zida ranosrednjovjekovne nastambe i u cijelosti je sačuvana (vidi Plan istraživanja). Veličina: vis. 10,8 cm; pr. otvora grla 12,8 cm; pr. trbuha 13 cm; pr. dna 6,8 cm. Posuda ima oblik visoke zdjele s blago savijenim i koso profiliranim rubom grla i ravnim dnom. Izrađena je od pročišćene gline pomiješane sa sitnim zncima kalcita, na lončarskom kolu kojeg su tragovi uočljivi na stijenkama posude. Dobro je pečena, crno-smeđe boje i neukrašena.

Posuda (T. II., 2; T. IV., 2) nađena je god. 1970. unutar ranosrednjovjekovne nastambe s ognjištem u uglu (vidi Plan istraživanja) i u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 10,6 cm; pr. otvora grla 12,6 cm; pr. trbuha 13,8 cm; pr. dna 9 cm. Posuda ima zdjelasti oblik s ovcenom ručkom, blago savijenim vratom prema van, koso profiliranim rubom grla i ravnim dnom. Izrađena je od pročišćene gline, pomiješane sa sitnim zncima kalcita na sporo rotirajućem lončarskom kolu. Dobro je pečena, crnosmeđe boje, neukrašena.

Posuda (T. II., 3; T. IV., 4) nađena je god. 1970. unutar ranosrednjovjekovne nastambe s ognjištem (vidi Plan istraživanja) i u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 9,8 cm; pr. otvora grla 8,5 cm; pr. trbuha 10,4 cm; pr. dna 8,1 cm. Posuda ima oblik lončića s blago savijenim otvorom grla prema van, koso odrezanim rubom i izduženim vratom. U donjoj polovici posuda ima naglašeni i nepravilni trbušasti oblik i ravno dno. Izrađena je od loše pročišćene gline pomiješane sa zncima kalcita, na primitivnom lončarskom kolu s malim brojem okretaja, što dokazuje i nepravilan oblik posude. Ujednačeno je pečena, crevenkastosmeđe boje i neukrašena.

Posuda (T. II., 4-4a; T. IV., 1-1a) nađena je god. 1970. ispred ulaza u ranosrednjovjekovnu nastambu (vidi Plan istraživanja) i u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 12,8 cm; pr. otvora grla 10,3 cm; pr. trbuha 13,1 cm; pr. dna 6,7 cm. Posuda je loptasta oblika s naglašenim vratom i otvorom grla neznatno savijenim prema van i koso profiliranim rubom. Izrađena je na primitivnom lončarskom kolu od pročišćene gline pomiješane sa sitnim zncima kalcita, ima kružno udubljenje po sredini dna, tj. otisak osovine lončarskog kola. Dobro je i jednako mjesto pečena, crnosive boje i ispod vrata ukrašena s tri paralelno plitko ugrebene brazde.

Posuda s poklopcem (T. II., 5-5a) nađena je na ognjištu u uglu ranosrednjovjekovne kuće, u cijelosti je sačuvana (vidi Plan istraživanja). Veličina: vis. 12,2 cm; pr. otvora grla 13,6 cm; pr. trbuha 14,8 cm; pr. dna 8,1 cm. Posuda je trbušasto-kružna oblika sa širokim otvorom grla savijenim prema van i koso odrezanim rubom i ravnim dnom. Izrađena je na lončarskom kolu s malim brojem okretaja, od pročišćene gline pomiješane sa sitnim zncima kalcita, ujednačeno i dobro pečena, sivosmeđe boje, na ramenu ukrašena jednom plitkom ugrebdom.

Netom opisana posuda nađena je pokrivena poklopcem, koji je kupasta oblika i na vrhu završava prošupljenim držačem. To je, valja istaknuti, nepromijenjeni oblik poklopca baštinjenog iz antike, koji se zadržao u keramičkoj proizvodnji tijekom srednjega i novog vijeka.⁴ Veličina: vis. 8 cm; pr. držača na vrhu poklopca 3,4 cm; pr. otvora na donjem dijelu 18,1 cm. Izrađen je od pročišćene gline s većom količinom kalcitnih zrnaca, dobro je i ravnomjerno pečen, boje je od tamnosmeđe do sivocrne. Ukrašen je dvoprutom valovnicom.

Posuda (T. II., 6) nađena je unutar antičke prostorije (vidi Plan istraživanja) i u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 28,4 cm; pr. grla 24 cm; pr. trbuha 25 cm; pr. dna 14,6 cm. Posuda ima oblik jajolika izdužena lonca s blago savijenim otvorom grla prema van, koso profiliranim rubom grla i ravnim dnom. Izrađena je od loše pročišćene gline pomiješane sa zncima kalcita, na primitivnom lončarskom kolu. Dobro i ujednačeno pečena, svjetlo smeđe i crnosive boje, neukrašena.

Posuda (T. III., 7-7a) nađena je god. 1998. u rimskoj prostoriji (vidi Plan istraživanja), djelomično je sačuvana, nedostaje joj dio dna. Veličina: vis. 6,2 cm; pr. otvora grla 10,4 cm; pr. trbuha 10 cm; pr. dna oko 6,9 cm. Zdjelasta je oblika s kratkim vratom i koso odrezanim rubom grla. Izrađena je na lončarskom kolu s malim brojem okretaja od grubo pročišćene gline pomiješane sa zncima kalcita, što potvrđuju dva plitka kružna udubljenja, tragovi osovine primitivnog lončarskog kola. Na ramenu ima usko plastično ispupčenje; crnosive je boje.

Posuda (T., III. 8) nađena je god. 1998. u rimskoj prostoriji (vidi Plan istraživanja) i samo je djelomično sačuvana; nedostaje joj dno i dio tijela. Veličina rekonstruirane posude može se samo aproksimativno odrediti: vis. 19 cm; pr. otvora grla 15,3 cm; pr. trbuha 19,4 cm; aproksimativni pr. dna 12,5 cm. Posuda ima oblik ovećeg lonca s naglašenim kratkim vratom s profiliranim zadebljenjem na ramenu i koso odrezani rub grla. Izrađena je od pročišćene gline pomiješane sa sitnim zncima kalcita, na primitivnom lončarskom kolu. Dobro je pečena, crnosive boje, neukrašena.

Posuda (T. III., 9-9a) nađena je god. 1998. unutar rimske prostorije (vidi Plan istraživanja), u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 14,5 cm; pr. otvora grla 12,3 cm; pr. trbuha 15,6 cm; pr. dna 7,8 cm. Posuda je trbušasto-kružna oblika s naglašenim vratom i širokim otvorom grla neznatno savijenim prema van i koso profiliranim rubom. Izrađena je na primitivnom lončarskom kolu od pročišćene gline pomiješane sa sitnim zncima kalcita. U sredini ravnog dna ima plitko kružno udubljenje, trag osovine lončarskog kola. Dobro je i jednakomjerno pečena, crnosive boje i na prijelazu iz vrata prema trbulu ukrašena je četveroprutim plitko urezanim paralelnim brazdama.

Posuda (T. III., 10-10a) nađena je god. 1998. u slojevima otkopa (vidi Plan istraživanja) i u cijelosti je sačuvana. Veličina: vis. 11,9 cm; pr. otvora grla 9,8 cm; pr. trbuha 11,3 cm; pr. dna 7,5 cm. Posuda je jajolika oblika s naglašenim kratkim vratom i žljebasto profiliranim rubom grla. Izrađena je na primitivnom lončarskom kolu od gline s dosta zrnaca kalcita i na ravnom dnu ima plitko kružno

⁴ M. BAJALOVIĆ HADŽI-PEŠIĆ, 1981, 51 i d.

udubljenje, tj. otisak osovine lončarskog koła. Dobro je i jednakomjerno pečena, crnosmeđe boje i na ramenu ukrašena plitko ugrebenim paralelnim brazdama.

Posuda (T. III., 11) otkrivna je god. 1998. u sloju otkopa izvan antičkog zida (vidi Plan istraživanja). Samo je djelomično sačuvana, nedostaje joj donji dio tijela i dno. Rekonstruirana veličina je aproksimativna: visina posude iznosi oko 14 cm; pr. otvora grla 13,5 cm; pr. trbuha 15,2 cm; pr. dna oko 8 cm. Posuda ima izduženi oblik s naglašenim kratkim vratom i naglašenim trbuhom i prema van izvijenim i koso profiliranim rubom grla. Izrađena je od pročišćene gline pomiješane sa zncima kalcita, na sporo rotirajućem lončarskom kolu. Dobro je i jednakomjerno pečena, crnosive boje, na ramenu je ukrašena gustom češljastom valovnicom.

* * *

Ranosrednjovjekovna slavenska naseobinska keramika otkrivena u sklopu starohrvatske naseobinske aglomeracije nastale na ruševnim ostacima antičke stambene arhitekture u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, predstavlja, kako smo to već ranije u radu istaknuli, vrijednu arhološku izvornu građu za upoznavanje razvoja slavenske naseobinske keramike, kojoj u stručnoj literaturi nije posvećena dovoljna znanstvena pozornost.⁵ Daleko veće znanstveno zanimanje posvećeno je kulturnoj keramici, koja je u posljednjih nekoliko desetljeća u većem broju otkrivena u ranom horizontu dalmatinsko-hrvatskih nekropola iz vremena 7.-9. st.⁶ Razvoj kulturne grobne keramike odvijao se pod jednakim društveno-gospodarskim okolnostima i pod istim utjecajima pod kojima se razvijala i ranosrednjovjekovna slavenska naseobinska keramika, koja je s kulturnom keramikom veoma srodna, tek s neznatnim razlikama s tehnološko-tipološkog motrišta. Naime, razvoj slavenske kulturne, kao i naseobinske keramike u Dalmaciji bio je u zavisnosti od jačine utjecaja razvijenije keramičke proizvodnje autohtonog više ili manje romaniziranog etničkog življa s kojim su Hrvati nakon doseljenja došli u izravni doticaj i s njima uspostavili suživot i od njega primili niz kulturnih i duhovnih dobara bitnih za daljnji razvoj svoje kulture u novoj domovini. Ranosrednjovjekovna slavenska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, po svojim tehnološko-tipološkim osobinama ima sve bitne karakteristike svojstvene za slavensku keramiku uopće. Načinjena je od više ili manje pročišćene gline, pomiješane s pijeskom i zncima kalcita. Izrađena je na primitivnom lončarskom kolu s malim brojem okretaja. Vanjske površine posuda su glatke, dok su

⁵ U stručnoj literaturi slavenskoj naseobinskoj keramici na području Dalmacije posvećeno je tek nekoliko manjih radova, pa se s pravom može kazati da je ta keramika na samom početku izučavanja. Usp. J. KOROŠEC, 1968, 7 i d.; I. MAROVIĆ, 1979, 13 i d.; J. BELOŠEVIĆ, 1992, 140 i d.; V. DELONGA, 1996, 55 i d. Rijetki su radovi posvećeni problematici srednjovjekovne slavenske naseobinske keramike i na ostalim područjima Hrvatske, izvan Dalmacije. Usp. B. MARUŠIĆ, 1985, 41 i d.; T. SEKELJ-IVANČAN, 2000, 67 i d.

⁶ U posljednja tri desetljeća počela se znanstvena pozornost u stručnoj literaturi posvećivati slavenskoj kulturnoj keramici, usp. J. BELOŠEVIĆ, 1962, 237 i d.; ISTI, 1972, 125 i d.; ISTI, 1974, 73 i d.; ISTI, 1975, 161 i d.; ISTI, 1976, 297 i d.; ISTI, 1980, *passim*; B. MARUŠIĆ, 1985, 41 i d. i još neki drugi stručni radovi koji obrađuju kulturnu slavensku keramiku, koje na ovom mjestu ne navodimo.

unutarnje stijenke neravne, s uočljivim tragovima od ručnog modeliranja. Neke posude imaju na dnu plitka kružna udubljenja, a to su tragovi osovine primitivnoga lončarskog kola. Pravih znakova lončara na toj keramici nema, a oni se javljaju na mlađoj naseobinskoj slavenskoj keramici. Pečenje te keramike osrednje je kakvoće i dosta je ujednačeno. Prevladavaju crnosiva i sivosmeđa boja. Što se tiče ukrašavanja, zastupljeni su uglavnom ukrasni motivi karakteristični za slavensku keramiku, kao što su vodoravno ugrebene brazde i valovnice. Keramika iz Nina zaslužuje pozornost i po svojim oblicima. Zastupljeni su zdjelasti oblici posuda s ručkom i bez nje (usp. T. II., 1-2), zatim trbušastokružni oblici posuda (T. II., 4-5; T. III., 9), kao i tipično slavenski oblici lonaca jajolika izdužena oblika (T. II., 6; T. III., 10-11) kod kojih valja posebno istaknuti lonac na T. II., 6, koji se izdvaja svojom veličinom od 28 cm visine. Dakle, ta je keramika, možemo kazati, tipološko i tehnološki srodna kulturnoj keramici otkrivenoj u ranom horizontu dalmatinsko-hrvatskih nekropola, međutim, zbog njezine uporabne funkcije ipak se od nje razlikuje po kakvoći pečenja, a također i po zastupljenosti oblika.

Za kronološko vrednovanje ranosrednjovjekovne naseobinske keramike otkrivene sa sjeveroistočne strane crkve sv. Križa u Ninu, bližih analogija među raspoloživim fundusom slavenske naseobinske keramike na području Dalmacije, pa i šire, na žalost, nemamo. Nalazi te vrste keramike otkriveni su na Bribirskoj glavici (antičkoj Varvariji), na ranosrednjovjekovnim naseobinskom površinama nastalim na ruševinama antičke arhitekture,⁷ međutim, ta je keramika samo po svojim tehnološkim svojstvima analogna slavenskoj naseobinskoj keramici iz Nina, dok se tipološki od nje ipak razlikuje. U pomanjkanju određenijih argumenata za uže datiranje najstarije slavenske naseobinske keramike s Bribira, V. Delonga tu keramiku na temelju tipološko-stilskih karakteristika okvirno datira od 7. do 9. st.⁸

Za uže datiranje slavenske naseobinske keramike iz Nina također ne raspoložemo čvrstim argumentima. Ipak, sveukupni arheološki rezultati istraživanja površine terena na kojem su otkriveni starohrvatski naseobinski objekti nastali suhozidnim pregradnjama i dogradnjama ruševne antičke arhitekture (u skopu koje je otkrivena slavenska naseobinska keramika), daju mogućnost okvirne datacije. Upravo tu nađeno je nekoliko sitnih arheoloških nalaza, relevantnih za okvirno datiranje, kako starohrvatskih naseobinskih objekata, tako i slavenske naseobinske keramike. Naime, radi se o nalazu lijevanog brončanog jezičca, koji je po svojoj funkciji ukras pojasa, a po svojim tehnološko-tipološkim i stilskim značajkama avarske provenijencije i on se sa sigurnošću može uže datirati na kraj 8. st.⁹ Njegovu pojava u Ninu, kao i ostalih sporadičnih nalaza ukrasnog karaktera avarske provenijencije datiranih u 8. st. i otkrivenih na tlu Dalmacije,¹⁰ možemo protumačiti kao prežetak avarskoga kulturnog dobra u

⁷ V. DELONGA, 1996, 55 i d.

⁸ ISTA, 1996, 58 i d.

⁹ J. BELOŠEVIĆ, 1980, 97, T. LXXXIII, 15.

¹⁰ Isto, T. LXXXIII.

posjedu starohrvatskog življa, jer nazočnost Avara u to vrijeme na području Dalmacije teško se može povijesno objasniti.¹¹

Uz spomenuti ukrasni pojasni jezičac avarske provenijencije otkriven u slojevima otkopa na površini unutar starohrvatskih nastambi, nađena su i tri brončana praporca,¹² koji su također indikativni za datiranje otkrivenih starohrvatskih nastambi, kao i starohrvatske keramike. Naime, ti su praporci analogni s praporcima otkrivenim u starohrvatskim grobovima na Ždrijacu u Ninu, u zatvorenim grobnim cjelinama (grobovi 220 i 322), koji su datirani na kraj 8. i početak 9. st.¹³

Dakle, nalaz lijevanog brončanog jezičca avarske provenijencije datiran na kraj 8. st., kao i nalazi brončanih praporaca, datirani u drugu polovicu 8. i na sam početak 9. st., kako nam to potkrepljuju analogni nalazi praporaca iz starohrvatske nekropole na Ždrijacu u Ninu, relevantni su arheološki argumenti za okvirno datiranje u 8. i prvu polovicu 9. st. otkrivenih starohrvatskih stambenih objekata u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, kao i nasobinske slavenske keramike nađene u sklopu tih nastambi.

LITERATURA:

- BAJALOVIĆ-HADŽI-PEŠIĆ, M., 1981. - *Keramika u srednjovjekovnoj Srbiji*, Beograd.
- BELOŠEVIĆ, J., 1962. - Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole Materiza kraj Nina, *Diadora*, 2, 237-249.
- BELOŠEVIĆ, J., 1972. - Stanje istraživanja slavenske keramike na području Dalmacije, *MatSADJ*, 9, 125-158.
- BELOŠEVIĆ, J., 1974. - Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balcanoslavica*, 1, 73-86.
- BELOŠEVIĆ, J., 1975. - Über einige Besonderheiten in der Entwicklung der Keramik auf dem Gebiete Dalmatiens, *Balcanoslavica*, 3, 161-181.
- BELOŠEVIĆ, J., 1976. - Materijalna kultura Hrvata na jadranskoj obali od doseljenja do IX. stoljeća, *MatSADJ*, 12, 297-318.
- BELOŠEVIĆ, J., 1980. - *Materijalna kultura Hrvata od 7. do 9. stoljeća*, Zagreb.
- BELOŠEVIĆ, J., 1992. - Ishodi pete, završne kampanje istraživanja lokaliteta Crkvina u selu Galovac kod Zadra, *RFFZd*, 31(18), 121-142.
- BELOŠEVIĆ, J., 1999a. - Srednjovjekovno groblje u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, *RFFZd*, 36(24), 105-154.
- BELOŠEVIĆ, J., 1999b. - Arheološka istraživanja okoliša crkve sv. Križa u Ninu, *Obavijesti*, 31,1, 75-82.
- BELOŠEVIĆ, J., 2000. - Arheološka istraživanja okoliša crkve sv. Križa u Ninu tijekom 1999. i 2000. godine, *Obavijesti*, 32,3, 111-121.

¹¹ A. KOLAUTZ, 1968, 135 i d.; N. KLAIĆ, 1971, 166 i d.; J. BELOŠEVIĆ, 1980, 97.

¹² J. BELOŠEVIĆ, 1980, 92, T. XLIV, 17-19 i T. LXXVII, 1.

¹³ Na istom mjestu.

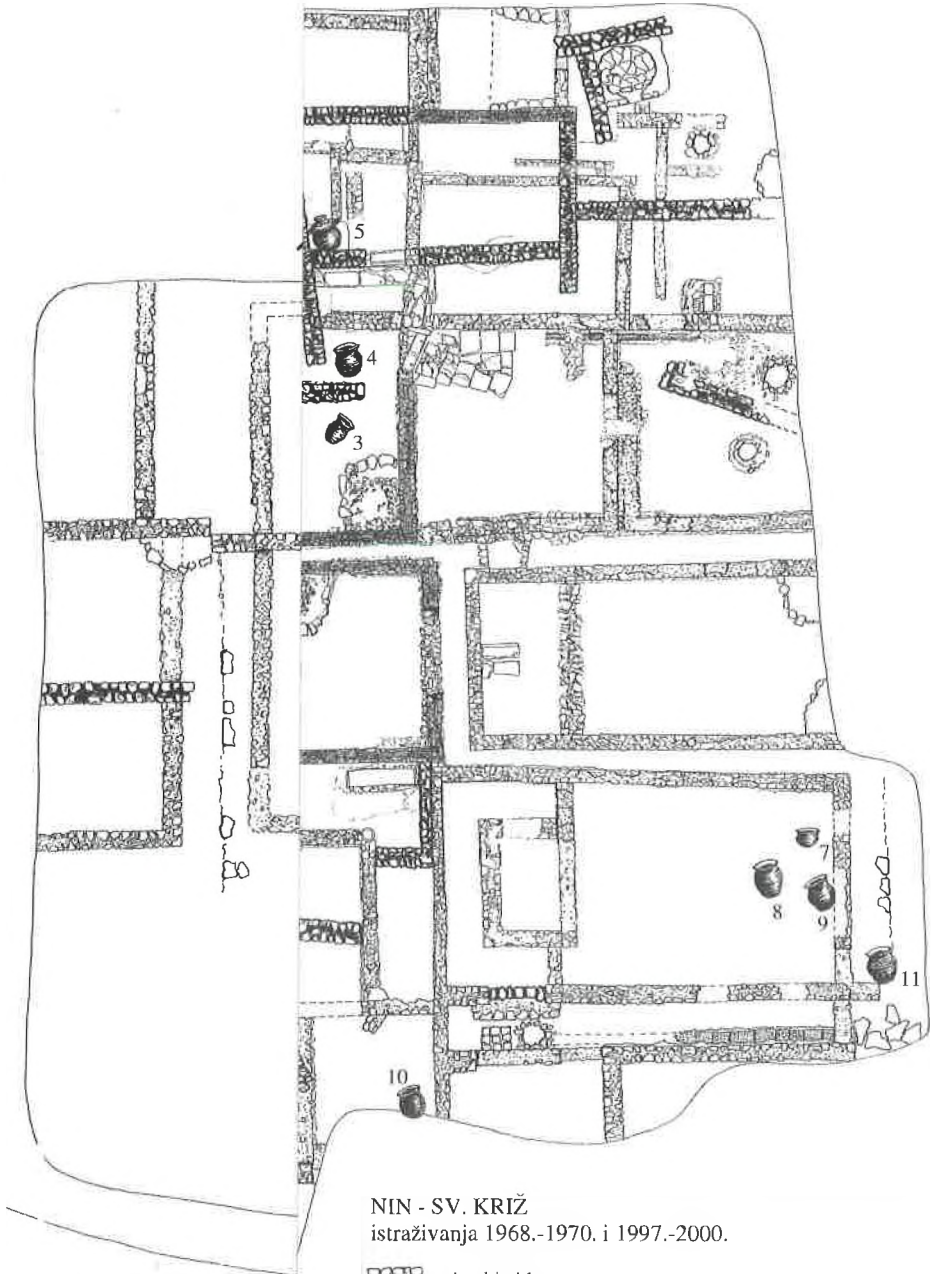
- CETINIĆ, Ž., 1998. - *Stranče - Gorica, starohrvatsko groblje* (katalog izložbe), Rijeka.
- DELONGA, V., 1995. - *Bribir u srednjem vijeku*, Prilog o keramici, (katalog izložbe), Split, 55-68.
- JELIĆ, L., 1911. - *Dvorska kapela sv. Križa u Ninu*, Zagreb.
- JELOVINA, D., 1976. - *Starohrvatske nekropole na području između rijeka Zrmanje i Cetine*, Split.
- KLAIĆ, N., 1971. - *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku*, Zagreb.
- KOLLAUTZ, A., 1968. - Die Ausbreitung der Awaren auf der Balkanhalbinsel, *Studijné zvesti Archeol. Ústav SAV.*, Nitra, 135-164.
- KOROŠEC, J., 1968. - Dva zanimljiva fragmenta keramike ranog srednjeg vijeka na Bribiru, *SHP*, 3. s., 10, 7-10.
- MAROVIĆ, I., 1979. - Rezultati arheološkog sondiranja u Gospodskoj pećini kod vrela Cetine, *VAHD*, 72-73, 13-50.
- MARUŠIĆ, B., 1985. - Povodom nalaza starohrvatske keramike u Istri, *SHP*, 3. s., 14, 41-76.
- SEKELJ-IVANČAN, T., 2000. - Slučajni nalaz ognjišta na lokalitetu Borovljani - Srednje brdo kraj Koprivnice i slični srednjovjekovni nalazi evidentirani na području sjeverne Hrvatske, *PIAZg*, 17, 67-88.

Janko Belošević: SLAVIC SETTLEMENT-WARE FROM SURROUNDINGS OF HOLY CROSS CHURCH IN NIN

S u m m a r y

This paper deals with the Slavic pottery finds discovered at the Early Croatian settlement complex developed on the ruins of the Roman housing surrounding Holy Cross church in Nin. The author emphasises the significance of these pottery finds for better comprehending the Slavic settlement-ware development, as not being duly treated in the professional literature up to now.

According to the results of archaeological investigations the author dates this Slavic settlement-ware in the second half of the 8th century and the first half of the 9th.

NIN - SV. KRIŽ
 istraživanja 1968.-1970. i 1997.-2000.

- -rimski zid
- -srednjovjekovni suhozid
- -nadograđeni rimski zid
 sa srednjovjekovnim suhozidom

0 3 6 m

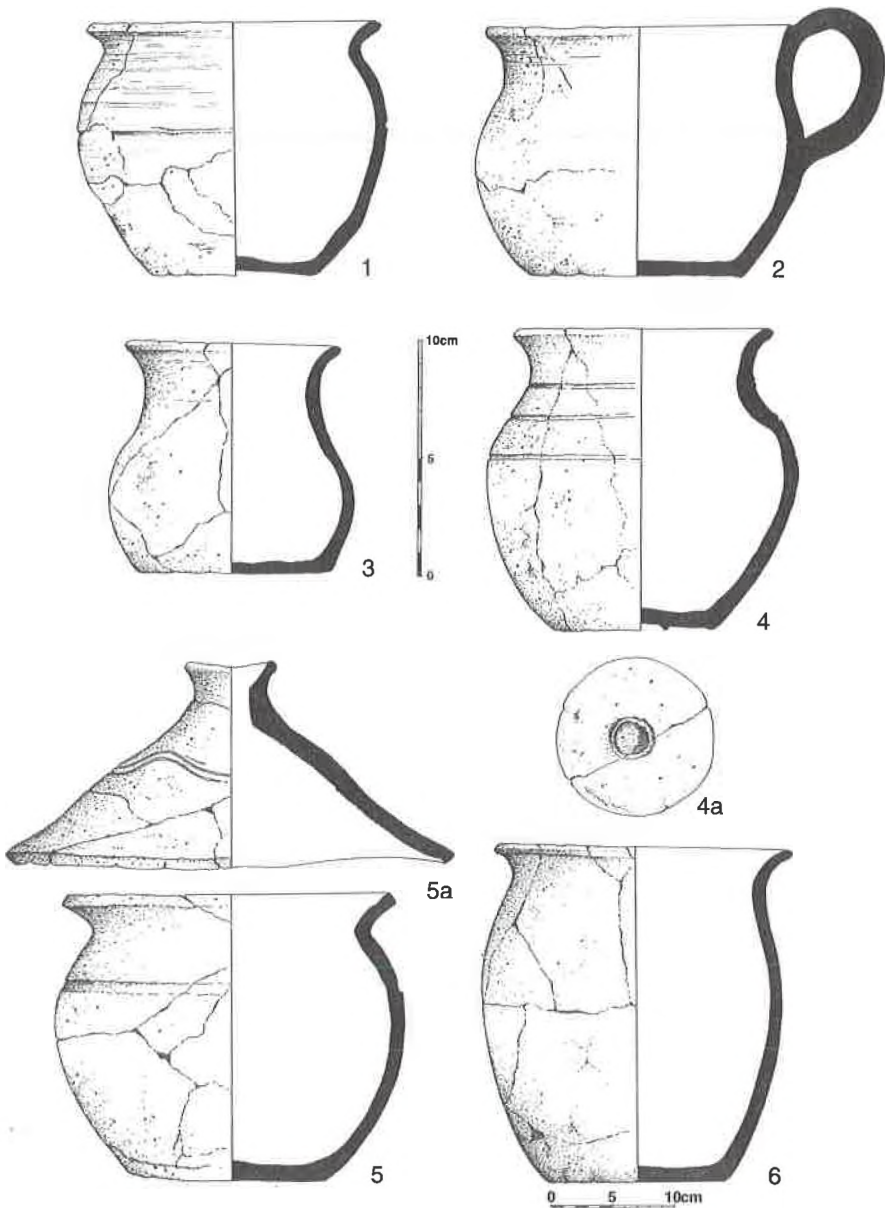
1

2

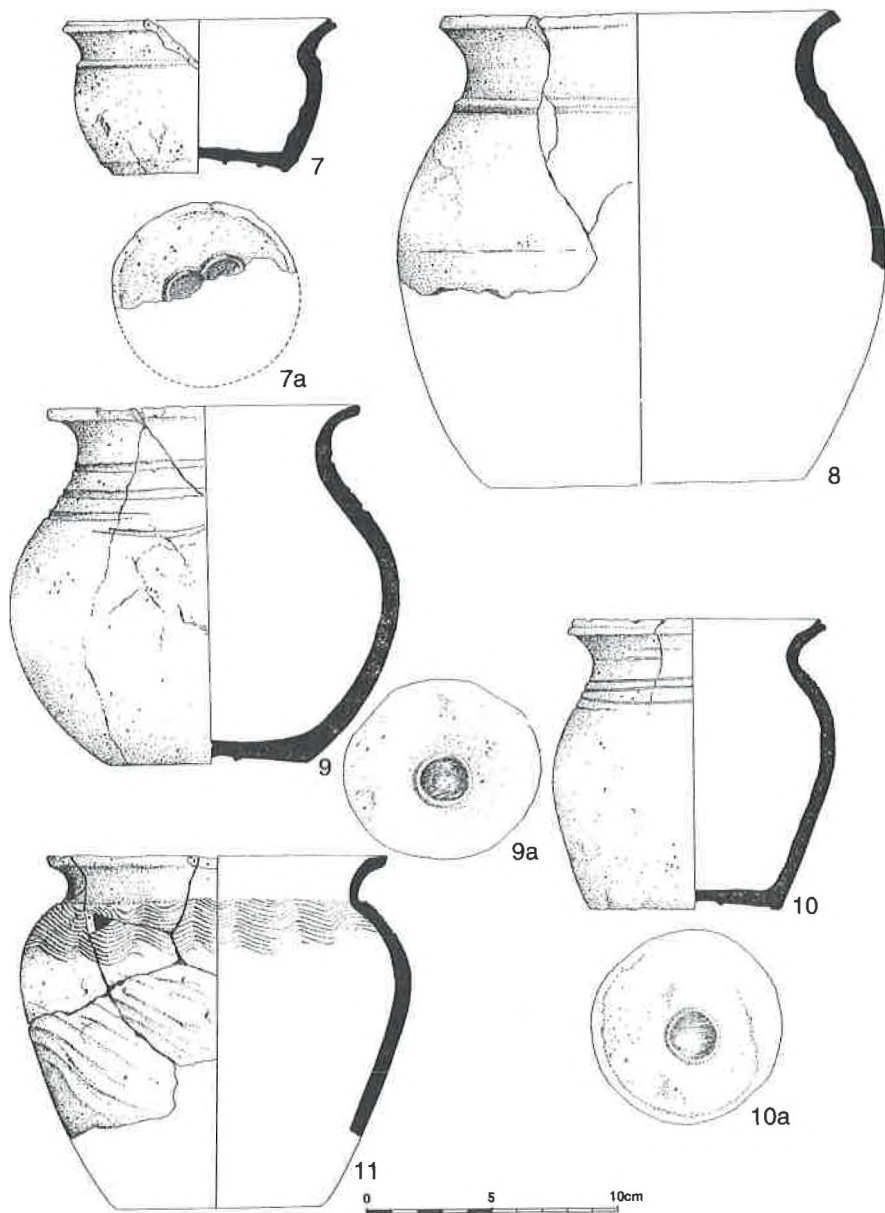
T. I. Nin - crkva sv. Križa, pogled na dio istraženog terena sa sjeveroistočne strane crkve (1) i na detalj istraženog terena uz graničnu crtu Medićeva vrta (2).

T. I. Nin - surroundings of the Holy Cross church, view on a segment of the investigated area north-east of the church (1) and on a detail of the investigated area by the boundary line of the Medić's garden (2).

T. II. Nin - okoliš crkve sv. Križa, slavenska naseobinska keramika.

T. II. Nin - surroundings of the Holy Cross church, Slavic settlement-ware.

T. III. Nin . okoliš crkve sv. Križa, slavenska naseobinska keramika.

T. III. Nin - surroundings of the Holy Cross church, Slavic settlement-ware.